

Advies over de herziening van het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP)

1. Context

- [1] De EU-landen dienen een actualisering te maken van het Nationaal Energie en Klimaatplan (NEKP)¹ dat zij begin 2020 indienden bij de Europese Commissie en waarover de Commissie een analyse² uitvoerde. Op basis van die afspraak moet België tegen eind juni 2023 een ontwerp van aangepast NEKP en tegen eind juni 2024 een aangepast NEKP indienen.³
- [2] De raden willen met dit advies enkele aanbevelingen formuleren voor dat herziene NEKP. Ze verwijzen in dat verband naar hun gezamenlijke advies van 2019 over het ontwerp van NEKP.⁴ De raden staan nog steeds achter de inhoud van dat advies. Net als in dat advies van 2019 ligt de nadruk in dit nieuwe advies vooral op elementen van governance. Voor meer specifieke inhoudelijke aanbevelingen wijzen de raden door naar hun afzonderlijke eigen adviezen.

2. Aanbevelingen voor de herziening van het NEKP

- [3] In het advies van 2019 drukten de raden onder meer hun bezorgdheid uit over de mate waarin het ontwerp van NEKP voldoende beantwoordde aan het opgelegde kader van de betrokken verordening. De raden vroegen met nadruk om de tekorten aan te passen zodat een volwaardig NEKP kon worden doorgestuurd naar de Commissie. De raden betreuren dat aan die vraag onvoldoende is tegemoetgekomen en vragen om de voorliggende herziening te benutten om dat alsnog te doen.
- [4] Uit de analyse van de Commissie over het finale NEKP blijkt immers dat er nog ernstige tekorten waren op het vlak van de vorm en de inhoud van het NEKP. Uit die analyse blijkt verder dat er met de opmerkingen die de Commissie gaf op het ontwerp van NEKP onvoldoende rekening is gehouden. De raden vragen om de voorliggende herziening ook te benutten voor het wegwerken van die tekorten.
- [5] De Commissie gaf aanbevelingen⁵ over de implementatie van het NEKP door de regeringen van de verschillende beleidsniveaus van ons land. Die aanbevelingen hadden onder meer betrekking op het gebrek aan inhoudelijke ambitie voor een aantal onderdelen ervan en op de nood aan een sterkere

¹ De website over het Belgische NEKP: (NL) <https://www.nationaalenergieklimaatplan.be/nl> , (FR) <https://www.plannationalenergieclimat.be/fr> .

² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. *Assessment of the final national energy and climate plan of Belgium (2020)*. https://energy.ec.europa.eu/system/files/2021-01/staff_working_document_assessment_necp_belgium_en_0.pdf

³ Zoals voorzien in de *Verordening inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie*, artikel 14. Zie: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.328.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2018:328:TOC

⁴ Gezamenlijk advies van enkele adviesraden: *Advies over het ontwerp van Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP)*, <https://frdo-cfdd.be/adviezen/advies-over-het-ontwerp-van-nationaal-energie-klimaat-plan-2030-nekp/>

⁵ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. *Assessment of the final national energy and climate plan of Belgium (2020)*. https://energy.ec.europa.eu/system/files/2021-01/staff_working_document_assessment_necp_belgium_en_0.pdf

coördinatie en integratie van de acties van de verschillende beleidsniveaus. Die aanbevelingen blijven nog steeds relevant en sluiten in belangrijke mate aan bij analyses van de verschillende adviesraden.

- [6] Ondertussen is de context (onder andere door de pandemie en de oorlog in Oekraïne) veranderd. Op EU-vlak is de Green Deal in uitvoering, met onder meer de Europese klimaatwet⁶ en het pakket Fit for 55⁷ (met een reductiedoelstelling voor België van 47%⁸). In het kader van het beleidsantwoord op de energiecrisis is er ook REPowerEU.⁹ Al deze elementen versterken alleen nog maar de nood aan een herziening van het NEKP die tegemoet komt aan de eerder geformuleerde tekorten en tegelijk de vernieuwde ambities op het vlak van energie en klimaat volledig integreert. De raden vragen dan ook uitdrukkelijk aan de betrokken regeringen van de verschillende beleidsniveaus om te komen tot een coherent gezamenlijk en geïntegreerd NEKP dat wél beantwoordt aan het opgelegde kader en aan de noodzakelijke nieuwe klimaatambities en dat ook beter leesbaar is.
- [7] De Commissie heeft ondertussen duidelijke richtlijnen¹⁰ uitgewerkt als kader voor de lidstaten bij de opmaak van de actualisering van hun NEKP. Die hebben onder meer te maken met de nood aan een hogere ambitie voor de groene transitie naar klimaatneutraliteit en de veerkracht van het energiesysteem, het belang van een rechtvaardige transitie, de vraag naar concrete nationale doelstellingen, het versterken van synergieën, het verbeteren van de dimensie “onderzoek, innovatie en concurrentievermogen”, de raadpleging van het maatschappelijk middenveld, een betere analytische basis en een gedetailleerd financieringsplan. De raden verwelkomen deze richtlijnen en vragen op korte termijn een engagement en een concrete planning van de regeringen van de verschillende beleidsniveaus van ons land om gezamenlijk te komen tot een ontwerp van geactualiseerd NEKP en later een definitieve versie van het plan die volledig beantwoorden aan deze richtlijnen. Ze vragen uitdrukkelijk om daar actief bij betrokken te worden, zoals ook gevraagd in de richtlijnen.¹¹ Ten slotte verwijzen de raden naar de tabel die aan het einde van het document met de richtlijnen van de Commissie is opgenomen. Die bevat een lijst met de belangrijkste doelstellingen waarop het NEKP een antwoord zou moeten bieden. De raden vragen dat er voor ons land snel ook een dergelijke tabel wordt gemaakt, met daarbij een extra kolom ‘bevoegdheden’ en met opname van de Belgische doelstellingen. Zo’n tabel kan een belangrijk instrument zijn voor de samenwerkingsagenda die bepleit wordt in [9].
- [8] De raden herhalen met nadruk hun oproep aan de regeringen van de verschillende beleidsniveaus van ons land om van de herziening van het NEKP gebruik te maken om een bijdrage te leveren aan een samenwerkingsagenda (zie verder) – telkens daarbij gebruik makend van de eigen bevoegdheden en de complementariteit tussen de beleidsniveaus – die in de volgende jaren de structurele tekorten in het beleid rond energie en klimaat kan wegnemen. Er is geen objectieve reden waarom het niet mogelijk zou zijn om tot een degelijk NEKP te komen, gedragen door de regeringen van de verschillende beleidsniveaus, dat een antwoord kan bieden op de uitdagingen op het vlak van energie en klimaat en dat volledig beantwoordt aan de richtlijnen die de Commissie heeft uitgewerkt. Of zo’n plan er komt of niet, is enkel afhankelijk van de vraag of er voldoende inzicht in gemeenschappelijke langetermijnbelangen en politieke wil is om complementair en elkaar versterkend samen te werken. Er is ook nood aan een efficiënte methodiek voor de gezamenlijke redactie van het plan.
- [9] De raden vragen de regeringen van de verschillende beleidsniveaus om op korte termijn afspraken te maken over een **concrete samenwerkingsagenda** die kan zorgen voor een kwalitatieve actualisering van het NEKP en voor een versterkte implementatie van wat in het NEKP zal zijn opgenomen. Zij denken daarbij onder meer aan de volgende elementen:

⁶ Zie: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en

⁷ Zie: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

⁸ Emissies die niet gevat zijn door het ETS-stelsel, in het kader van de ‘Effort Sharing Regulation’. Voor de herziening daarvan, in het kader van ‘Fit for 55’, zie: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/11/08/fit-for-55-eu-strengthens-emission-reduction-targets-for-member-states/>

⁹ Zie: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en

¹⁰ Guidance to Member States for the update of the 2021-2030 NECPs. https://energy.ec.europa.eu/guidance-ms-updated-necps-2021-2030_en

¹¹ Zie Guidance, 3.2: “Member States also need to ensure full and timely consultation and involvement of social partners, in accordance with the relevant national rules and practices.”

- Concrete afspraken om op korte termijn te komen tot een geïntegreerde systemische visie en samenwerkingsprojecten, onder meer op het vlak van de volgende domeinen: milieufiscaliteit, duurzame mobiliteit, infrastructuurplanning gericht op de transitie naar een klimaatneutrale samenleving (in 2050), industrieel beleid, onderzoek en ontwikkeling, financiering en inclusiviteit, onder meer op het vlak van gender.
 - Binnen het huidige institutioneel kader is het mogelijk veel beter te doen. Men zou bv. onmiddellijk kunnen beginnen met een interfederale task force die alle elementen op een rijtje zet, die een coherente versnelde energetische renovatie van het gebouwenbestand in de verschillende gewesten tegelijk mogelijk moet maken. De te behandelen vragen zijn onder meer: wat zijn de technische, juridische en fiscale drempels en hoe kunnen die aangepakt worden? Met een pragmatische en open aanpak moet het mogelijk zijn de transitie te versnellen.¹²
 - Dat dat mogelijk is, blijkt onder meer uit de interfederale visie MaaS (= Mobility as a Service)¹³ en het Intra-Belgisch Platform Circulaire Economie.¹⁴
 - De raden stellen voor dat de regeringen van de verschillende beleidsniveaus ook gebruik maken van de mogelijkheid om een REPowerEU-hoofdstuk toe te voegen aan het nationaal hervormingsprogramma.¹⁵ Dat is een van de mogelijke manieren om tot een concrete samenwerking te komen.
- Een snelle gezamenlijke analyse van alle opmerkingen van de Commissie bij het al ingediende NEKP en van de richtlijnen voor de opmaak van een geactualiseerd NEKP. Op basis daarvan zou dan ook snel moeten gekozen worden voor een werkbare formule die kan zorgen een kwalitatieve actualisering. De ervaring van de interfederale werkgroepen die functioneerden bij het opstellen van het herstel- en veerkrachtplan¹⁶ kan daarbij inspirerend zijn.¹⁷
- Een duidelijke, afgestemde en overlegde onderzoeksagenda, inclusief de benodigde financiering. Het gaat daarbij om ruimere impactstudies over de cruciale kwesties van het energie- en klimaatbeleid (onder meer over hun effect op de duurzame ontwikkelingsindicatoren, de kosten en opbrengsten van investeringen, de socio-economische impact van de klimaatverandering, de genderdimensie), onderzoeken rond financiële sturing, beleid dat een impact heeft op het gedrag van consumenten en producenten (fiscaliteit, ruimtelijke ordening, mobiliteit en transport, normen, ...) en financiering van en sterker onderzoek naar relevante technologische en maatschappelijke innovaties.

3. Opvolging

[10] De raden vragen om actief betrokken te worden bij het proces van de actualisering van het NEKP. Ze vragen de volgende acties aan de betrokken regeringen van de verschillende beleidsniveaus:

- Een toelichting aan de adviesraden (gezamenlijk en apart) over hoe het proces van de actualisering zal verlopen en hoe zal tegemoet gekomen worden aan de aanbevelingen van de Commissie voor die actualisering. Die toelichting moet zo snel mogelijk in 2023 plaatsvinden, zodat er nog voldoende tijd is tot aan de indiening van het ontwerp van geactualiseerd NEKP.
- Een toelichting – gekoppeld aan concrete afspraken – over hoe de adviesraden actief bij dit proces zullen betrokken worden. Ook deze toelichting dient zo snel mogelijk voorzien te worden, zodat de adviesraden hun werkzaamheden optimaal kunnen voorbereiden.

¹² In het advies over het ontwerp-NEKP (2019) art. [12] wordt in dat verband gewezen op het belang van zogenaamde 'versnellers' die de transitie kunnen stimuleren.

¹³ Zie: (NL) <https://mobilit.belgium.be/nl/news/een-interfederale-visie-op-mobility-service-belgie>, (FR) <https://mobilit.belgium.be/fr/news/une-vision-interfederale-pour-la-mobilite-servicielle-en-belgique>

¹⁴ Zie onder meer wat over dit platform wordt gezegd in het Federaal Actieplan Circulaire Economie: <https://www.health.belgium.be/nl/federaal-actieplan-circulaire-economie-2021-2024>

¹⁵ Zie: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/14/eu-recovery-plan-provisional-agreement-reached-on-repowerEU/>

¹⁶ Het Belgische plan: (NL) https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/belgiums-recovery-and-resilience-plan_nl, (FR) https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/belgiums-recovery-and-resilience-plan_fr

¹⁷ Er waren ook initiatieven die als oorspronkelijke intentie hadden te komen tot een interfederale dialoog, zoals de 'klimaattafels'. Zie: (NL) <https://klimaat.be/news/2022/klimaattafels>, (FR) <https://climat.be/actualites/2022/tables-rondes-sur-le-climat>

- Een engagement van de regeringen van de verschillende beleidsniveaus om de adviesraden eveneens actief te betrekken bij het proces na het indienen van het ontwerp eind juni 2023 en voorafgaand aan het indienen van de definitieve versie eind juni 2024.